

Examen HAVO
2017

tijdvak 1
woensdag 24 mei
9.00 - 11.30 uur

Fries

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 36 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 46 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Fingerseintsje by Brahms wol 40.000 kear op en del

- 1p 1 Mei hokker begryp kin de funksje fan de ynlieding boppe de tekst it bêst beneamd wurde?
- A definysje
 - B doelstelling
 - C konstatearring
 - D miening

“Neffens Woldendorp ... ynspanning ta” (r. 12-15)

- 1p 2 Watfoar eftergrûn hat dizze bewearing fan refalidaasjedokter Woldendorp?
- A in emosjonele eftergrûn
 - B in empiryske eftergrûn
 - C in morele eftergrûn

“Dy rjochtet ... dwaan kinne.” (r. 26-28)

- 1p 3 Wêr ferwiist it wurdsje ‘dy’ nei?
- 1p 4 Wat wie de reden foar Woldendorp om him te spesjalisearjen yn muzykblessueren?

De volgende inleiding hoort bij de vragen 5 en 6.

Ut de twa foarbylden dy't Woldendorp yn alinea 3 jout, falt ôf te lieden wêrom't er muzykmeitsjen topsport fynt.

- 2p 5 Jou de twa redenen.
- 2p 6 Is Kalma it mei de refalidaasjedokter iens dat muzykmeitsjen topsport is? Ljochtsje dyn antwurd ta mei it ynhâldlike argumint fan Kalma.

Yn alinea 4 wurde oarsaken foar it ûntstean fan blessueren jûn.

- 2p 7 Neam de fjouwer oarsaken.
- 2p 8 Hokker blessueren fan in trombonist waarden earder yn de tekst neamd?
- 1p 9 Hoe slút alinea 5 ynhâldlik oan op alinea 4?
- A Alinea 5 jout in foarbyld by wat yn alinea 4 sein is.
 - B Alinea 5 jout in nuansearring by wat yn alinea 4 sein is.
 - C Alinea 5 jout in oanfolling by wat yn alinea 4 sein is.
 - D Alinea 5 jout in útlis by wat yn alinea 4 sein is.

- 1p 10 Op hokker wize kin de tekst it bêst typearre wurde?
- A It is in redenearring mei skôgjende eleminten.
 - B It is in skôging mei útiensettende eleminten.
 - C It is in útiensetting mei oertsjûgjende eleminten.

Tekst 2 Lûden fertelle it ferhaal fan de omjouwing

- 1p 11 Wat is de wichtichste funksje fan alinea 1?
Yn alinea 1 wurdt
A in anekdoate jûn.
B in begryp útlein.
C in koarte skiednis sketst.
D in saakkundige yntrodusearre
- Yn alinea 2 wurde twa ferskillende begripen beskreaun.
- 2p 12 Neam beide begripen en jou by elk begryp in koarte beskriuwing.
- “Ferskate lûden kinne inoar fersterkje en byinoar it ferhaal fan de omjouwing fertelle.” (r. 28-30)
- 1p 13 Hokker stylfiguer brûkt de skriuwster hjir?
A eufemisme
B hyperboal
C metonymia
D personifikaasje
- 1p 14 Mei hokker formulearring fettet Andringa gear watst bûten hearst ast it lûd fan ferkear fuorthellest (r. 38-40)?
Sitearje it sinpart út alinea 3.
- 1p 15 Mei hokker twa begripen kinst it ferbân tusken de alinea’s 4 en 5 oanjaan?
A beskriuwing - redenen
B ferskynsel - oarsaak
C stânpunt - arguminten
D útlis - nuansearring
- 2p 16 Neam seis typysk Fryske lûden dy’t yn de tekst neamd wurde.
Helje dyn antwurd út alinea 6.
- Alinea 7 kinst beskôgje as in útwurking fan in útspraak dy’t Andringa yn alinea 5 dien hat.
- 1p 17 Sitearje de bedoelde útspraak.
- 1p 18 Wêrom is it neffens Andringa no wol in goede tiid om belied te meitsjen? (r. 132-133)
A omdat de impact fan lûd noch net serieuus nommen wurdt
B omdat de oanpak fan desibellen gjin súkses wie
C omdat de oerheid him allinne mar fierder weromlûkt
D omdat der in grut ferlet fan kwalitative ferbettering is

“de partisipaasjemaatskippij of - sa't wy dat yn Fryslân ek wol neame - de 'mienskip'.” (r. 141-143)

1p 19 Sitearje it sinpart dat beskriuwt wat dêrmei yn dizze tekst bedoeld wurdt.

1p 20 Wat is it doel fan dizze tekst?

- A amusearje
- B ynformearje
- C ynstruearje
- D oertsjûgje

1p 21 Hokker doel hat Andringa benammen mei de dingen dy't er seit?

- A amusearje
- B ynformearje
- C ynstruearje
- D oertsjûgje

De volgende inleiding hoort bij de vragen 22 tot en met 25.

De tekst kin ferdield wurde yn fjouwer tekstparten:

Tekstpart 1: alinea 1 oant en mei 3

Tekstpart 2: de alinea's 4 en 5

Tekstpart 3: de alinea's 6 en 7

Tekstpart 4: alinea 8 oant en mei 10

1p 22 Hokker tuskenkopke past it bêst by tekstpart 1?

- A Fragen oer soundscape
- B Krietyk op soundscape
- C Resint ûndersyk nei soundscape
- D Utlis fan soundscape

1p 23 Hokker tuskenkopke past it bêst by tekstpart 2?

- A In nij 3D-lûdsysteem
- B Lûd en it ymmúnysysteem
- C Noflike lûden by terapy
- D Soundscape by soarchynstellingen

1p 24 Hokker tuskenkopke past it bêst by tekstpart 3?

- A Feroaringen yn lûden
- B Fryske lûden
- C Ynfloed fan lûd op fûgels
- D Lânskip en lûden

1p 25 Hokker tuskenkopke past it bêst by tekstpart 4?

- A De ynfloed fan globalisearring
- B Minder desibellen
- C Sintrale autoriteit
- D Werom nei noflike lûden

Tekst 3 De wearde fan skiednis

- 1p 26 Wat is de funksje fan alinea 1?
- A it beskriuwen fan de oanlieding
 - B it formulearjen fan it stânpunt fan de skriuwer
 - C it jaan fan in gearfetting foarôf
 - D it stellen fan in foar de tekst wichtige fraach

Yn alinea 2 wurde op figuerlike wize foarbylden beskreaun fan soarten skiednis dy'tst yn in skiedniswinkel keapje kinne soest.

- 2p 27 Jou de twa wurden út alinea 2 dy't skiednis as taastber guod oantsjutte.

“Dat sil skommelje as oandielen fan multynasjonals.” (r. 21-22)

- 1p 28 Hokker foarm fan byldspraak wurdt hjir brûkt?
- A ferliking
 - B metafoar
 - C metonymia
 - D personifikaasje

De volgende inleiding hoort bij de vragen 29 en 30.

Yn alinea 3 jout de skriuwster antwurd op de fraach: “Wie skiednis eartiids kostber?” (r. 23).

- 2p 29 Neam de twa ûnderdielen dêr't de fraach troch har mei beäntwurde wurdt.
- 1p 30 Hokker konklúzje kin men út it antwurd fan de skriuwster lûke?

- 1p 31 Hokfoar soarte arguminten wurde it meast jûn yn alinea 4?
- A autoriteitsarguminten
 - B emosjonele arguminten
 - C feitlike arguminten
 - D morele arguminten

- 1p 32 Wat is it ferbân tusken de alinea's 7 en 8?
- A It is in ferlykjend ferbân.
 - B It is in opsomjend ferbân.
 - C It is in redenjouwend ferbân.
 - D It is in útlizzend ferbân.

Yn alinea 8 giet de skriuwster yn op in emosjonele funksje fan skiednis. Yn de beskriuwing dêrfan sit yn tsjinstelling.

- 2p 33 Jou oan wat dy tsjinstelling is.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

- 1p **34** Wat is de funksje fan alinea 9?
- A Alinea 9 jout in gearfetting fan de tekst.
 - B Alinea 9 jout in konklúzje by de tekst.
 - C Alinea 9 is in oprop oan de lêzer.
 - D Alinea 9 is in warskôging foar de lêzer.

Nei it lêzen fan de hiele tekst kinst de fraach “Wat soe ‘skiednis’ dan wurdich wêze?” (r. 4-5) beantwurdzje.

- 2p **35** Neam de twa aspekten dêr’t de wearde fan skiednis neffens de skriuwster út bestiet.

- 1p **36** Hokfoar soort tekst is “De wearde fan skiednis”?
- A It is in redenearring.
 - B It is in skôging.
 - C It is in útiensetting.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.